

LOCKE: EL PRÍncep I EL SABATER

Locke és un dels pares del que en filosofia contemporània anomenem «puzzling cases» — experiments mentals o experiències de pensament filosòficament desconcertants que, de vegades, provoquen paradoxes, però que bàsicament permeten posar a prova hipòtesis o ajuden a clarificar conceptes. El problema del príncep i el sabater de vell és un dels seus exemples clàssics. A l'ASSAIG SOBRE L'ENTENIMENT HUMÀ per debatre el tema de la identitat personal (és a dir, la unitat de la consciència i la memòria que autoritzen a crear una història personal), Locke ens proposa pensar un experiment mental sorprenent: què passaria si l'ànima d'un príncep es trobés en el cos d'un ataconador?

Imagineu-vos un príncep, lleveu-li l'ànima, amb la consciència de la seva vida passada, i poseu-la en el cos d'un sabater de vell. Feu el mateix amb l'ànima del sabater i inseriu-la en el cos del príncep. Llavors: quin de tots dos seria el príncep?.

En definitiva, si la substància que pensa ha canviat: es tracta de la mateixa persona o d'una altra? Qui podria pretendre el tron? Qui s'hauria de dedicar a posar mitges soles, tapetes i tacons?

Locke proposa tres criteris d'identitat: no és igual **(1)** ser la mateixa substància, que **(2)** ser el mateix home o **(3)** ser la mateixa persona.

1.- «Ser la mateixa substància» — significa posseir la mateixa substància pensant (immaterial), o la mateixa ànima, (tenir la mateixa ànima que un altre).

2.- «Ser el mateix home» — equival a tenir el mateix cos, organitzat de la mateixa manera.

3.- «Ser la mateixa persona» — vol dir tenir una certa consciència, una història pròpia d'un mateix. Només en aquest sentit parlem de tenir una identitat personal, com d'una capacitat dels agents dotats d'intel·ligència, que ens fa capaços, per exemple, de reconèixer una llei, de gaudir o de patir.

Què passaria amb el príncep i el sabater, doncs? Segons Locke «el nostre cos és una part de nosaltres mateixos», que es troba en una «relació de simpatia» amb «el mateix jo conscient i pensant». Però el cos no és el jo, ni l'home és la persona. De la mateixa manera que quan tallem una mà el cos continua existint, tot i que la mà estigui separada de la persona, també en el cas del sabater i del rei, el cos continuaria essent el mateix (serien el mateix home), però la persona seria diferent.

El cos pot ser modificat sense que la identitat personal canviï perquè la identitat personal es troba en la consciència. Un rei i un sabater sense mà serien el mateix home (2) que eren abans, però si els canviem la ment no serien ni la mateixa substància (1) ni la mateixa persona (3).

Qui volgués parlar amb el rei ho hauria de fer amb el sabater (en qui la consciència de la seva reialesa està empresonada) i qui volgués que li posin mitges soles a la sabata hauria de parlar amb el rei. El tema té per a Locke un interès molt particular (li serveix per discutir el tema de la resurrecció dels cossos), però avui la distinció entre home i persona és una qüestió disputada en neurociències.